

IN BERAAD

INFORMATIE VANUIT DE
VLAAMSE ONDERWIJSRAAD
VOOR SCHOLEN EN
ONDERWIJSINSTELLINGEN

januari
2023

“Dalende onderwijskwaliteit is niet enkel terug te brengen tot lerarentekort”

foto: Boon via pexels.com

Sinds 1 september is Leen Van Heurck aan de slag als algemeen secretaris van de Vlor. Na haar eerste 100 dagen geeft ze een eerste inkijk in haar visie op de onderwijswereld, de grote uitdagingen die zich aandienen en de rol die de Vlor wil spelen om het onderwijs van de toekomst uit te tekenen.

De uitdagingen zijn niet min. Lerarentekort, dalende onderwijskwaliteit en digitalisering die het onderwijs in snelheid dreigt te pakken. Ondertussen grijpt de minister terug naar ad hoc commissies om oplossingen te bedenken. Voelt de Vlor zich gepasseerd?

Helemaal niet. De uitdagingen zijn inderdaad groots, maar ook heel erg de moeite waard om aan te gaan. Alle expertise en alle ideeën die een antwoord bieden op de huidige uitdagingen, zijn welkom. Maar om plannen op het terrein waar te maken, zal men toch niet om de onderwijspartners zelf

heen kunnen en dan is de Vlor nog altijd de uitgelezen gesprekspartner. Wat is een beleid waard dat niet gedragen wordt door de onderwijspartners?

Ik zie veel gedrevenheid en engagement bij onze leden om hierrond aan de slag te gaan. Wij hebben de Commissie Brinckman gehad. Nu komt er een Commissie der Wijzen onder leiding van Dirk Van Damme. Wij wensen hen veel succes en zijn benieuwd naar hun input. Maar we gaan ook niet op hen wachten om zelf aan de slag te gaan. Rond de aanpak van het lerarentekort hebben wij bijvoorbeeld al heel wat denkwerk verzet. Kijk naar ons project De Leraar, waarin we vijf bouwstenen uitwerkten voor het lerarenberoep: deskundigheid, een hart voor kinderen en jongeren, verbinding, autonomie en engagement. Ik ben daar bijzonder trots op omdat die tot stand gekomen zijn met inbreng van heel veel leerkrachten, rechtstreeks vanop de werkvloer dus.

De bouwstenen zijn ook niet zomaar gimmicks. Daar gaat een heel duidelijke oproep van uit aan het beleid, maar ook aan ons als onderwijsspelers. Geef leerkrachten het vertrouwen dat ze verdienen. Vertrouw op hun deskundigheid en engagement en geef hen autonomie. Zij staan in de eerste lijn om met kinderen en jongeren aan hun toekomst te werken. In die zin is het heel belangrijk dat we onze inbreng kunnen doen in het schrappingsdecreet.

Is regels schrappen nu het eerste waar we moeten aan denken?

Dat is toch niet onbelangrijk. We zullen vragen om dat heel gericht te doen en die regels eruit te halen of te vereenvoudigen die de autonomie van de leerkracht inperken en hem of haar vastzetten in planlast en administratie. Dat is net een van de redenen waarom leerkrachten afhaken. Heb vertrouwen in de deskundigheid en het engagement van leerkrachten. Dat is de eerste stap om het lerarenberoep te herwaarderen.

Ondertussen lijken de dalende kwaliteit in het onderwijs en het lerarentekort een vicieuze cirkel te vormen. Het ene probleem versterkt het andere. Hoe kunnen we dit doorbreken?

Het lerarentekort is absoluut een enorm belangrijke uitdaging op zich. Zoals gezegd, onze bouwstenen kunnen een leidraad zijn om het lerarenberoep te versterken en weer aantrekkelijk te maken. Het goede nieuws is dat uit alle onderzoeken blijkt dat de leerkracht nog altijd de cruciale factor is om kwaliteit in ons onderwijs, en dus een hoopvolle toekomst voor onze kinderen en jongeren, te garanderen.

Maar het zou te makkelijk zijn om de dalende onderwijskwaliteit terug te brengen tot het lerarentekort. We moeten ook durven kijken

Lees verder op p2 →

—> Vervolg van p1

naar welke kennis, zeker in wiskunde en talen, aan onze kinderen doorgegeven wordt, en op welke manier. Welke leermiddelen hebben we nodig om kwaliteitsvol onderwijs te bieden en hoe maken we die leermiddelen toegankelijk voor elke leerling? Dat zijn heel uitdagende en belangrijke vragen, waar we ook binnen de Vlor verder mee aan de slag willen.

Waar kan de Vlor het verschil maken?

We maken op heel veel 'kleinere' dossiers het verschil, waarin we zorgen dat regelgeving haalbaar is en aansluit op het terrein. Maar ook in grote dossiers maken we het verschil. In ons advies over de eindtermen hebben we heel helder blootgelegd waar de pijnpunten zaten, hoe die eindtermen de vrijheid van onderwijs in het gedrang zouden brengen en ook weer de autonomie van scholen en leerkrachten te veel onder druk zetten. Dat zou het lerarenberoep niet ten goede gekomen zijn. Het Grondwettelijk Hof heeft in zijn arrest tot vernietiging van die eindtermen heel duidelijk teruggegrepen naar onze adviezen.

Onze leden brengen heel veel expertise binnen, vanuit heel verschillende invalshoeken. Dat maakt het soms tot een uitdaging om tot unanieme adviezen te komen, maar het levert ook wel gedragen, stevig onderbouwde adviezen op, waar het beleid niet zomaar rond kan.

Kijk ook naar de digitalisering, waar we toch heel sterk de vinger aan de pols houden, ook in Europa. Ons advies over afstandsonderwijs zie ik nog altijd als een belangrijk kader om de praktijk aan te toetsen. Digitalisering is niet meer weg te denken en het kan zeker een grote meerwaarde hebben. Maar dan moet het deel uitmaken van een pedagogisch project en niet louter dienen om het lerarentekort op te lossen of te milderen.

algemeen secretaris Leen Van Heurck

Vlaamse toetsen getoetst: te weinig onderbouwd en niet afgestemd op nieuwe eindtermen

foto: Max Fischer via pexels.com

Minister Weyts schuift de Vlaamse toetsen naar voor als instrument om de kwaliteit van het Vlaamse onderwijs te bevorderen. In internationale vergelijkende studies zakte Vlaanderen de voorbije jaren stelselmatig dieper weg. Nu ligt er een regelgevend kader voor via een voorontwerp van decreet.

De Vlor kan zich niet vinden in dit regelgevend kader en de bijhorende beleidskeuzes. Het is onvoldoende juridisch en inhoudelijk onderbouwd.

Gestandaardiseerde toetsen kunnen, onder bepaalde voorwaarden, een meerwaarde zijn voor het onderwijs. De Vlor geeft daarbij de voorkeur aan een rijke toetsenbank waaruit scholen autonoom keuzes kunnen maken in functie van de eigen context en welke info nodig is voor de eigen interne kwaliteitszorg. Zo'n scenario vertrekt vanuit vertrouwen in scholen, die zelf aan het stuur zitten om kwaliteitsvol onderwijs te realiseren.

De Vlaamse toetsen, zoals uitgewerkt door minister Weyts, schieten daarin te kort en vertonen enkele fundamentele knelpunten. Zo zijn er onvoldoende garanties dat de Vlaamse toetsen niet leiden tot rankings van scholen. Dat de Vlaamse toetsen tot hogere onderwijskwaliteit zullen lijden, wordt onvoldoende onderbouwd. In de haalbaarheidsstudie blijkt daar geen wetenschappelijke consensus over te bestaan.

Bovendien dreigen de toetsen de pedagogische vrijheid van scholen te ondermijnen. Ze kunnen indirect invloed hebben op de leerwegen die scholen hanteren en gaan voorbij aan de leerplannen van netten en scholen. De druk om te onderwijzen richting de gevraagde kennis voor de centrale toetsen, zal eveneens toenemen. Daardoor dreigen de Vlaamse toetsen zeer sturend te worden voor de concrete school- en klaspraktijk.

Belangrijk knelpunt voor de Vlor is dat de alternatieven onvoldoende onderzocht zijn, zoals verder bouwen op de al bestaande gestandaardiseerde toetsen. Die zijn veel meer toegespitst op de bestaande leerplannen en pedagogische aanpak.

Ook bij de concrete uitrol van de Vlaamse toetsen rijzen ernstige vragen. Hoe zal de leerwinst gemeten worden en welke drempels zal de volledig digitale afname opwerpen? Bovendien zijn ze niet afgestemd op de ontwikkeling van nieuwe eindtermen. Er wordt met andere woorden nu geïnvesteerd in toetsmateriaal (inclusief testafnames), die vervolgens (deels) niet meer gebruikt kunnen worden.

Standaardtest NT2 in het volwassenenonderwijs: niet wenselijk, niet haalbaar en niet aanvaardbaar

De Vlaamse regering heeft, zoals al langer bekend, ingrijpende hervormingsplannen voor het inburgeringsbeleid. In een besluit legt ze nu ook de voorwaarden en de inwerkingtreding van een standaardtest NT2 in het volwassenenonderwijs vast. De Vlor beargumenteerde in eerdere adviezen al waarom zo'n opgelegde standaardtest voor alle centra basiseducatie en centra voor volwassenenonderwijs niet wenselijk, niet haalbaar en ronduit onaanvaardbaar is. De bepalingen uit het regeringsbesluit komen op geen enkele manier tegemoet aan de eerder geuite, fundamentele kritiek op de beleidsintenties van de Vlaamse regering.

De beslissing is niet gebaseerd op enige aanwijzing dat de huidige NT2-evaluatie in het volwassenenonderwijs tekort zou schieten. Bovendien dreigt de test veel negatieve gevolgen te hebben voor NT2-cursisten, waardoor hun integratietraject nog bemoeilijkt wordt. Zij zullen minder snel kunnen doorstromen naar een volgend taalniveau of kunnen deelnemen aan de arbeidsmarkt. Dat de test zelf betalend is, verhoogt ook de financiële drempel. Tegelijk is nog veel onduidelijkheid over de financiering.

Ook over de wetenschappelijke onderbouwing van de test zelf blijven nog veel vragen. Maar nog veel problematischer is dat men de test in minder dan een jaar wil ontwikkelen. Experts uit het veld en uit de academische wereld geven heel duidelijk aan dat dit onrealistisch is.

De standaardtest NT2 wordt ingevoerd zonder wetenschappelijke basis, zonder realistisch tijdsplan en zonder voldoende budget. Het maakt dat de Vlor dit plan alleen maar als onaanvaardbaar kan bestempelen.

Engagementsverklaring 'Diversiteit als meerwaarde' geactualiseerd

Diversiteit is een realiteit, in de samenleving en zeker ook in ons Vlaamse onderwijs. Daarom hebben de onderwijspartners hun engagementsverklaring 'Diversiteit als meerwaarde' geactualiseerd. Daarmee erkennen ze dat werken in diversiteit aan meer gelijke onderwijskansen tot de kern van hun opdracht behoort. De partners roepen de Vlaamse regering ook op om zich aan te sluiten bij die engagementsverklaring, hierover in overleg te gaan en samen met het onderwijsveld concreet werk te maken van gelijke onderwijskansen in diversiteit. Alleen door samen te werken over de beleidsdomeinen heen kunnen we structurele ongelijkheid wegwerken.

Leersteundecreet: vraag naar concrete versterking basiszorg en verhoogde zorg

De Vlor gaf eerder al advies over de conceptnota en kijkt nu of het ontwerpdecreet tegemoet komt aan de kernboodschappen die daarin centraal stonden. Positief blijven alvast de verzelfstandiging van de leersteuncentra, de toeleiding via één spoor en de functie van leerondersteuner.

We geven tegelijk ook enkele nieuwe kernboodschappen mee. Er is nog geen concreet plan voor de versterking van de basiszorg en de verhoogde zorg. Bovendien heeft het voorontwerp van decreet een grote impact op de werking van de CLB's. De administratieve last, vooral in de vorm van gemotiveerde verslagen, zal voor hen aanzienlijk toenemen. We hopen dat de samenwerking tussen scholen en CLB's meegenomen wordt in de monitoring van dit decreet. De Raad stelt ook vast dat

het kader voor kwaliteitsvolle ondersteuning nog niet ingevuld is, hoewel dit wel voorzien is in het ontwerp van decreet. Het is goed dat zo'n kader voorzien wordt, in samenwerking met de mensen op het terrein. Maar we kunnen dit pas ten gronde evalueren als het concreet gemaakt wordt.

Afstandsonderwijs in het secundair onderwijs

De voorbije coronajaren hebben afstandsonderwijs, zeker in het secundair onderwijs, in een stroomversnelling gebracht. Een aantal scholen wil afstandsonderwijs blijven gebruiken om kwaliteitsvol onderwijs aan te bieden. Om rechtszekerheid te bieden is een wettelijk kader nodig.

Een voorontwerp van decreet moet daaraan tegemoet komen en bepaalt een reeks voorwaarden en verplichtingen. De Vlor onderschrijft dit wettelijk kader, maar vestigt wel de aandacht op een aantal uitgangspunten. Leerlingen moeten altijd de mogelijkheid hebben om op school les te volgen. Begeleiding moet altijd verzekerd zijn, zowel thuis als op school. De sociale functie moet altijd vooropstaan bij de beslissing om al dan niet afstandsonderwijs te organiseren. Bovendien moeten beslissingen over afstandsonderwijs genomen worden met maximale inspraak van leerlingen, ouders en schoolpersoneel.

Interactief afstandsonderwijs moet altijd ingezet worden vanuit pedagogische overwegingen en kan nooit een middel zijn om structurele tekorten in personeel of infrastructuur op te vangen. Afstandsonderwijs moet aan dezelfde kwaliteitsnormen voldoen als contactonderwijs. Dat vraagt een doordachte en graduele opbouw en monitoring, evaluatie en bijsturing op schoolniveau.

foto: Andrea Piacquadio via pexels.com

Een nieuw regelgevend kader voor onderwijsinternaten

De Vlor is tevreden dat er een apart wettelijk kader komt voor onderwijsinternaten. Het maakt hen tot een volwaardige sector binnen het onderwijs. De Vlor kan de basisprincipes van dit voorontwerp van decreet onderschrijven, maar de concrete toepassing zal sterk afhangen van de precieze omkadering die de internaten toegekend krijgen. Dat hangt af van het aantal internen en de precieze loonkost voor het personeel in de internaten.

De Raad heeft wel nog vragen bij de schaalvergroting die de Vlaamse regering wil nastreven. Al te kleine internaten zijn mogelijk niet wenselijk, maar dat hangt sterk af van de concrete context. Kleine internaten kunnen wel degelijk een meerwaarde bieden en voor jongeren een echte thuis zijn. De rationalisatienorm die de regering bepaalt, dreigt een invloed te hebben op die kleinere voorzieningen. Kleine internaten met een specifiek karakter omvormen tot vestigingsplaatsen van een groter geheel is zeker niet altijd wenselijk.

De internaten verdienen naast een nieuw decreet ook een inhaalbeweging op vlak van infrastructuur. Die infrastructuur is vandaag vaak verouderd, waardoor het moeilijk is om te voldoen aan de huidige kwaliteitsnormen.

De rol van het CLB bij leerlingbegeleiding in het basisonderwijs

De Vlaamse regering schrapt een aantal verplichte adviestaken van het CLB in het basisonderwijs in het kader van de verdere uitrol van het decreet leerlingenbegeleiding: verplicht overleg van de school met het CLB bij zittenblijven, verplicht advies van het CLB bij verlengd verblijf in het kleuteronderwijs, vervroegde instap in het lager onderwijs en verlengd verblijf in het lager onderwijs voor 14-jarigen.

De Vlor vindt de schrapping van een aantal verplichtingen wenselijk en heeft dit voorontwerp van decreet positief geadviseerd. Wel doet de Raad enkele aanbevelingen ter verduidelijking. Het moet duidelijk zijn dat het CLB op elk moment in een zorgtraject kan betrokken worden op vraag van de school. Ook moet het duidelijk zijn wanneer ouders en leerlingen wel of niet rechtstreeks naar het CLB kunnen stappen.

Lees verder op p4 →

Sectorconvenants kunnen samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt versterken

De Vlaamse regering zal het decreet over de sectorconvenants herwerken. Een sectorconvenant is een overeenkomst tussen de Vlaamse overheid en de sectorale sociale partners. Daarin engageren de sociale partners zich om in hun sector engagementen op te nemen over de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, levenslang leren en diversiteit. Sectorconsulenten voeren deze engagementen op het terrein uit. De Vlor werd om advies gevraagd en de Raad beklemtoonde onder meer de nood aan intersectorale samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt, de decretale verankering van de strijd tegen discriminatie en voldoende actualisering van beroepskwalificaties. De Vlor werkt ook mee aan nieuwe sectorconvenants die van start zullen gaan in de zomer van 2023.

Hefbomen en voorwaarden voor grotere sociale inclusie in hoger onderwijs

De Vlor ging in gesprek met studenten, studentenvoorzieningen en andere stakeholders over de participatie aan sociale activiteiten in het hoger onderwijs, zoals studentenraden, studentenverenigingen, sport- en cultuuractiviteiten die worden georganiseerd door de studentenvoorzieningen. Daaruit bleek dat bepaalde groepen veel minder de weg vinden naar deze sociale activiteiten dan andere. De Vlor vindt dit een belangrijke uitdaging, want sociale inclusie is niet alleen cruciaal voor integratie en mentaal welzijn, maar heeft ook een grote impact op de academische kansen van deze studenten.

De Vlor heeft enkele aanbevelingen om sociale inclusie in het hoger onderwijs te bevorderen. Inclusiebeleid is in het hoger onderwijs nog veelal gericht op academisch succes, maar de deelname aan sociale activiteiten wordt daar ook best meteen in meegenomen. Wij pleiten voor een tweesporenbeleid: Werk enerzijds aan algemene maatregelen die het activiteiten-aanbod betaalbaar, bereikbaar en toegankelijk maken voor alle studenten. Onderneem anderzijds ook doelgroepgerichte acties, bijvoorbeeld voor studenten met een beperking, studenten van buitenlandse herkomst of voor studenten die moeten terugvallen op een beperkt (gezins) inkomen. Tot slot is het belangrijk om laagdrempelig te communiceren en via kanalen die vertrouwd zijn voor studenten. Wij roepen hogescholen en universiteiten op om hierrond samen te werken en expertise uit te wisselen.

Startdag 2022: krachtig leraarschap

Wat maakt het beroep van leraar uniek? Hoe komen we samen tot een betere stuurkracht van leraren? Op deze en andere vragen zochten we een antwoord tijdens onze Startdag op 26 oktober. Daar gingen we ook nog dieper in op het project De leraar en de bouwstenen voor het lerarenberoep. Het zijn de mensen op het terrein zelf die tot vijf bouwstenen kwamen voor krachtig leraarschap. We gingen daarover in gesprek met experts, beleidsmensen, maar vooral ook met de leerkrachten zelf

- **Alle verslagen en presentaties van de Startdag vind je terug op www.vlor.be/activiteiten/verslagen/startdag-2022-krachtig-leraarschap**

Andere recent uitgebrachte adviezen

- Bijkomende onderwijsbevoegdheid CVO voor 1 februari 2023
- Nieuw structuuronderdeel Butler-eventorganisator
- Nieuwe onderwijskwalificaties
 - Bedrijfsondersteunende communicatiewetenschappen (3de graad doorstroomfinaliteit tso, studiedomein Economie en Organisatie)
 - Applicatie- en databaheer (3de graad dubbele finaliteit tso, studiedomein Economie en Organisatie en studiedomein STEM)
 - Datacommunicatie en netwerkinstallaties (3de graad Arbeidsmarktfinaliteit bso, studiedomein STEM)
 - Actualisering van de onderwijskwalificatie Industriële ICT (3de graad dubbele finaliteit tso, studiedomein STEM)
- Programmadecreet bij opmaak begroting 2023
- Het gebruik van persoonsgegevens in het basisonderwijs, secundair onderwijs en deeltijds kunstonderwijs
- Inkanteling Raad Studievoortgangsbeslissingen in de Vlaamse Bestuursrechtscolleges
- Onderwijsdecreet XXXIII

www.vlor.be/adviezen

VLOR • vlaamse
• onderwijsraad

Koning Albert II-laan 37
1030 Brussel
www.vlor.be

Blijf op de hoogte van recente adviezen

Schrijf je in op de **digitale nieuwsbrief** van de Vlor op www.vlor.be

Volg de Vlor

@Vlor1

facebook

Vlaamse Onderwijsraad